

ПОДАТКОВА АВТОНОМІЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ФІСКАЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

© 2017 ПОГОРЕЛОВ В. С.

УДК 336.22:352

Погорелов В. С. Податкова автономія місцевих органів влади в контексті фіскальних повноважень

Метою статті є з'ясування особливостей податкової автономії місцевих органів влади відповідно до закріплених за ними фіскальних повноважень. Встановлено, що очікувана податкова автономія місцевих органів влади вказуватиме на зв'язок обсягу податків, що зібрані на території досліджуваної громади, та обсягу надходжень у місцевий бюджет за вирахуванням трансфертів протягом звітного періоду. Під фіскальними повноваженнями місцевих органів влади автор розуміє можливості окремих рівнів державного управління стягувати певні види податків, визначати базу оподаткування, встановлювати ставки певних видів податків, здійснювати адміністрування певних видів податків, забезпечувати в повному обсязі надходження певних видів податків у відповідний бюджет. Проведене дослідження дозволило встановити особливості податкової автономії місцевих органів влади відповідно до матриці розмежування фіскальних повноважень між рівнями державного управління в Україні.

Ключові слова: бюджет, децентралізація влади, місцеве самоврядування, податкова автономія, фінансова самостійність, фіскальні повноваження.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 16.

Погорелов Владислав Сергійович – аспірант кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: vladyslav7007@ukr.net

УДК 336.22:352

Погорелов В. С. Налоговая автономия местных органов власти в контексте фискальных полномочий

Целью статьи является выяснение особенностей налоговой автономии местных органов власти в соответствии с закрепленными за ними фискальными полномочиями. Установлено, что ожидаемая налоговая автономия местных органов власти указывает на связь объема налогов, собранных на территории исследуемой общины, и объема поступления в местный бюджет за вычетом трансфертов в течение отчетного периода. Под фискальными полномочиями местных органов власти автор понимает возможности отдельных уровней государственного управления взимать определенные виды налогов, определять базу налогообложения, устанавливать ставки определенных видов налогов, осуществлять администрирование определенных видов налогов, обеспечивать в полном объеме поступления определенных видов налогов в соответствующий бюджет. Проведенное исследование позволило установить особенности налоговой автономии местных органов власти в соответствии с матрицей разграничения фискальных полномочий между уровнями государственного управления в Украине.

Ключевые слова: бюджет, децентрализация власти, местное самоуправление, налоговая автономия, финансовая самостоятельность, фискальные полномочия.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Библ.:** 16.

Погорелов Владислав Сергеевич – аспирант кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: vladyslav7007@ukr.net

UDC 336.22:352

Pohorielov V. S. The Tax Autonomy of Local Government Bodies in the Context of Fiscal Authority

The article is aimed at clarifying the characteristics of tax autonomy of local government bodies in accordance with the fiscal authority assigned to them. It has been determined that the expected tax autonomy of local government bodies indicates the relationship of amount of taxes collected in the territory of the community under study and the amount of income to the local budget excluding the transfers during the reporting period. Under the fiscal authority of local government bodies, the author understands the possibilities of certain levels of the State government to levy certain types of taxes, determine the tax base, establish the rates of certain types of taxes, administer certain types of taxes, and ensure that certain types of taxes are fully received in the relevant budget. The carried out study provided to determine the characteristics of tax autonomy of local government bodies in accordance with the matrix of delineation of fiscal authorities between levels of the State government in Ukraine.

Keywords: budget, decentralization of power, local governance, tax autonomy, financial self-sufficiency, fiscal authority.

Fig.: 3. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 16.

Pohorielov Vladyslav S. – Postgraduate Student, Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: vladyslav7007@ukr.net

На сьогодні головними досягненнями проведення реформи децентралізації в Україні є поступові кроки щодо зменшення ролі держави у фінансуванні потреб територіальних громад і створення можливостей для покращення їх фінансового стану. Так, відносна органи місцевої влади самостійно формують та затверджують бюджети без попереднього затвердження державного бюджету на основі значно розширених джерел їх наповнення. На законодавчому рівні було визначено механізм розрахунку нових видів міжбюджетних трансфертів. Окрім того, місцевому самоврядуванню було надано право на самостійне встановлення податкових ставок у діапазоні, визначеному центральним рівнем державного управління, а також надання пільг зі

сплати податків. Очевидно, що очікувана податкова автономія місцевих органів влади вказуватиме на зв'язок обсягу податків, що зібрані на території досліджуваної громади, та обсягу надходжень у місцевий бюджет за вирахуванням трансфертів протягом звітного періоду.

Результати оцінки залежності окремих територіальних громад України від місцевих податків та зборів за період 2010–2015 рр., проведеної експертами Міжнародного центру перспективних досліджень, вказує на високу частку податкових джерел доходів місцевих бюджетів, оскільки середнє значення податкової автономії територіальних громад за досліджуваний період коливається в діапазоні 77,6–85,7% (рис. 1). Водночас найвищий рівень податкової автономії демонструють

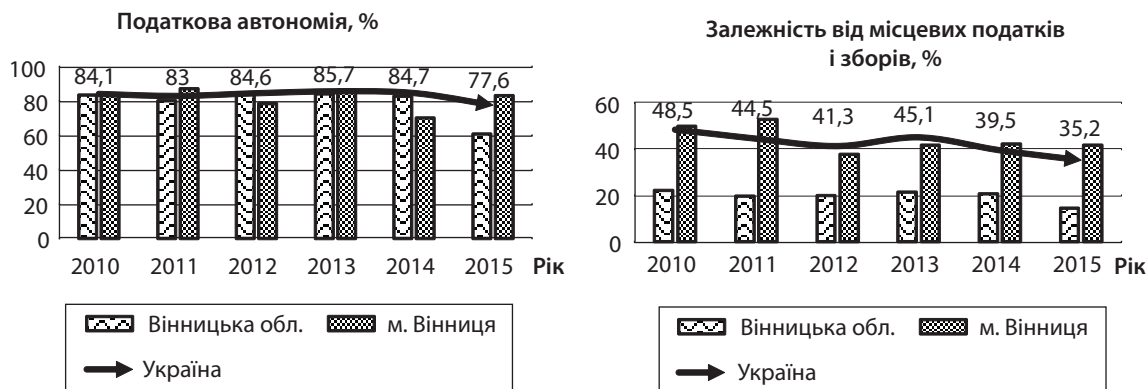

Рис. 1. Динаміка показників податкової автономії та залежності окремих територіальних громад України від місцевих податків та зборів за період 2010–2015 рр., %

Джерело: розраховано та складено за [9].

бюджети міст обласного значення (наприклад, міський бюджет м. Вінниця) у порівнянні з аналогічними показниками обласних бюджетів (наприклад, бюджет Вінницької обл.). Окрім того, залежність місцевих бюджетів від місцевих податків та зборів в цілому по Україні коливається в діапазоні 35,2–45,1%. Аналогічно, найвищий рівень залежності від місцевих податків та зборів демонструють бюджети міст обласного значення за 2012–2015 рр.

Звідси випливає, що процес децентралізації необхідно продовжувати надалі з метою випередження формальної передачі фінансових ресурсів на місцевий рівень, а також одночасного делегування оптимального обсягу фіскальних повноважень органів місцевого самоврядування зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, що стосуються розмежування фіскальних повноважень між рівнями державного управління, вказує на значний науковий інтерес до рівня автономії органів місцевого самоврядування. Так, необхідність фінансової автономії місцевого самоврядування як запоруки сталого розвитку держави розглядають В. О. Величко [1], М. П. Вусятицька [2], Ю. А. Глущенко [3], І. І. Легкоступ і С. В. Зельонка [6]. Своєю чергою, Б. В. Підцерковний розглянув сутність податкової автономії органів місцевого самоврядування, сформованої в процесі фінансової децентралізації, а також визначив її низький рівень в Україні протягом 2010–2014 рр. [8]. Буде не зайвим виділити юридичний підхід у працях Д. М. Носікова [7], К. І. Ровинської [10] та В. І. Теремецького [13]. Очевидно, що питання фіскальних повноважень місцевого рівня державного управління в Україні досліджені фрагментами.

Метою статті є з'ясування особливостей податкової автономії місцевих органів влади відповідно до закріплених за ними фіскальних повноважень.

Нині в Україні відбувається активне формування механізму фінансової самостійності місцевого самоврядування та спроможних територіальних громад. Бюджети новостворених територіальних громад завдяки переходу від тріступеневої до двоступеневої бюджетної системи матимуть прямі міжбюджетні відносини з бюджетом держави (рис. 2).

Таким чином, на рівні законодавства державою забезпечена повна бюджетна та фінансова самостійність, а також фіскальна автономія місцевих бюджетів. Зважаючи на значну питому частку податкових надходжень у доходах бюджетної системи України в період 2010–2016 рр., розглянемо можливості розмежування фіскальних повноважень між рівнями державного управління на основі структури джерел податкових доходів зокрема (табл. 1).

Так, протягом аналізованого періоду основними бюджетоутворюючими податками на державному рівні є акцизний податок, податок на додану вартість, податок і збір на доходи фізичних осіб зокрема. Водночас на місцевому рівні бюджетоутворюючий податок – плата за землю (100,0%).

Буде не зайвим навести приклад адміністрування акцизного податку на підакцизну продукцію у 2015 р., який доводить, що на обсяги податкових надходжень у місцеві бюджети чинить вплив присутність тіншового ринку підакцизної продукції в регіоні, наближеність територіальних громад до доріг державного значення, а також до державних кордонів (у випадку прикордонних і транскордонних регіонів України). Тому найвищі обсяги надходжень акцизного податку спостерігаються в обласних бюджетах прикордонних регіонів України, що межують з країнами Європи (Закарпатська, Львівська, Київська, Одеська області) у зв'язку з поширеним шопінг-туризмом і малим прикордонним рухом: в Україні реалізують на експорт підакцизні тютюнові вироби та алкогольні напої в сусідні країни Європи. Проте водночас у Житомирській, Сумській та Чернігівській областях спостерігаються найменші обсяги надходжень від акцизного податку через високий рівень контрабанди та присутність великого тіншового ринку підакцизної продукції в прикордонних регіонах, а також донедавна (до весни 2017 р.) поширену українську практику придбання нафтопродуктів на автозаправних станціях Республіки Білорусь [15].

Звідси випливають особливості розмежування фіскальних повноважень між рівнями державного управління в Україні (табл. 2) – центральний (державний бюджет), регіональний (обласні бюджети) та місцевий (бюджети міст обласного значення, бюджети об'єднаних

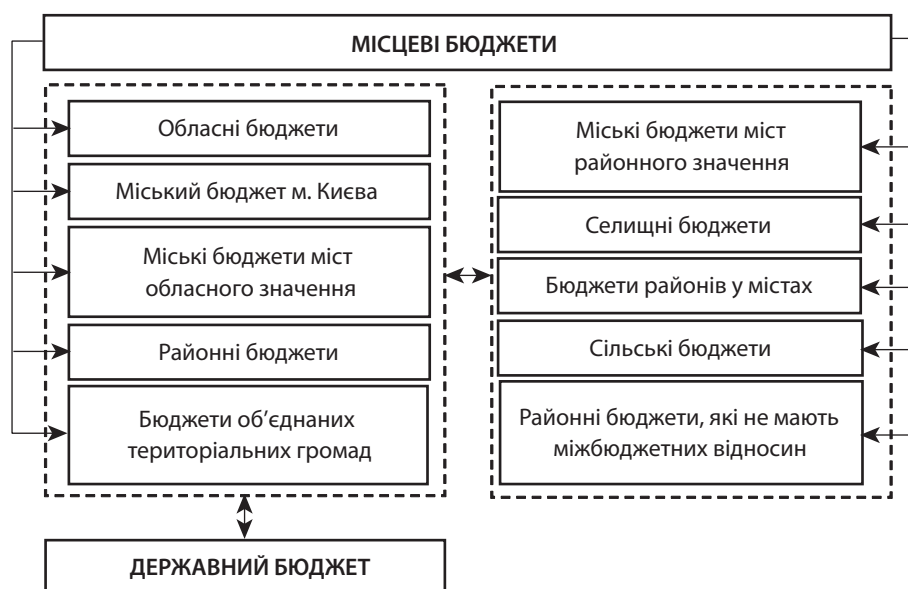

Рис. 2. Формування механізму фінансової самостійності місцевого самоврядування в Україні

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 1

Розподіл доходів бюджетної системи України протягом 2010–2016 рр.

№ з/п	Показник	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Податок та збір на доходи фізичних осіб, млрд грн	51,0	60,2	68,1	72,2	75,2	100,0	138,8
1.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	100,0	89,8	89,7	89,5	83,2	54,9	56,9
2	Податок на прибуток підприємств, млрд грн	40,4	55,1	55,8	55,0	40,2	39,1	60,2
2.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	1,0	0,6	0,8	1,2	0,6	11,0	9,8
3	Податок на додану вартість, млрд грн	86,3	130,1	138,8	128,3	139,0	178,5	235,5
3.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Акцизний податок, млрд грн	28,3	33,9	38,4	36,7	45,1	70,8	90,1
4.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	2,5	2,7	3,2	3,7	0,4	10,9	0,0
5	Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів, млрд грн	12,7	14,8	17,5	28,9	33,6	41,7	46,8
5.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	77,0	87,1	86,9	52,0	43,3	54,2	60,4
6	Плата за землю, млрд грн	9,5	10,7	12,6	12,8	12,1	14,8	23,3
6.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
7	Ввізне мито, млрд грн	8,6	10,5	13,0	13,3	12,4	39,9	20,0
7.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Вивізне мито, млрд грн	0,3	1,3	0,2	0,1	0,2	0,4	0,2
8.1	Надходження до місцевих бюджетів, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: розраховано за [5; 11; 12].

громад, районні бюджети, а також сільські, селищні бюджети та бюджети міст районного значення).

Так, обсяг фіскальних повноважень рівнів державного управління в Україні визначається можливостями того чи іншого органу влади приймати рішення стосовно стягнення певного податку, визначати базу оподаткування, встановлювати ставки податку, здійснювати адміністрування податку або забезпечувати зарахування надходжень податку у відповідний бюджет у повному обсязі [14, с. 76]. На прикладі податку на прибуток підприємств кожен рівень державного управління може

використовувати фіскальні повноваження з певними обмеженнями. Так, якщо центральним рівнем влади приймається рішення стосовно стягнення податку на прибуток підприємств приватного сектора економіки, визначається його база та ставка оподаткування, а також здійснюється адміністрування податку в державний бюджет у повному обсязі. Водночас виняток становить зарахування надходжень податку на прибуток комунальних підприємств та фінансових установ до бюджетів регіонального та місцевого рівнів влади.

Розмежування деяких фіскальних повноважень між рівнями державного управління в Україні

№ з/п	Податки і збори	Рівні державного управління				
		Центральний	Регіональний	Місцевий		
		Державний бюджет	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад	Районні бюджети	Сільські, селищні бюджети, бюджети міст районного значення
1	Податок і збір на доходи фізичних осіб	Так	Обмежене використання	Обмежене використання	Обмежене використання	Ні
2	Податок на додану вартість	Так	Ні	Ні	Ні	Ні
3	Податок на прибуток підприємств	Обмежене використання	Обмежене використання	Обмежене використання	Обмежене використання	Обмежене використання
4	Рентна плата за використання води та лісових ресурсів	Так	Обмежене використання	Ні	Ні	Ні
7	Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення	Ні	Ні	Так	Ні	Так
14	Акцизний податок	Ні	Ні	Так	Ні	Так
16	Місцеві податки	Ні	Ні	Так	Ні	Так
17	Місцеві збори	Ні	Ні	Так	Ні	Так
19	Екологічний податок	Так	Обмежене використання	Обмежене використання	Ні	Обмежене використання
20	Ввізне та вивізні мито	Так	Ні	Ні	Ні	Ні

Джерело: авторська розробка.

Звідси випливає, що в Україні до та після реформи децентралізації все ще зберігається система фіскальних взаємовідносин, у якій разом із істотним обсягом видаткових повноважень місцевих бюджетів їм надано незначні фіскальні повноваження щодо використання джерел податкових надходжень, порівняно із центральним рівнем влади (рис. 3).

При цьому місцева влада виконує алокативну функцію, пов'язану з наданням місцевому населенню за рахунок фінансових суспільних благ і послуг. Під фіскальними повноваженнями ми розуміємо можливості окремих рівнів державного управління прийняття рішень щодо стягнення певних видів податків, визначення бази оподаткування, встановлення ставок певних видів податків, здійснення адміністрування певних видів податків, забезпечення в повному обсязі надходження певних видів податків у відповідний бюджет [14, с. 76].

Так, до реформи децентралізації податок на доходи фізичних осіб, у т. ч. військовий збір, екологічний податок формували доходи всієї бюджетної системи. Податок на додану вартість, ввізне та вивізні мито є джерелами доходів державної казни, тоді як місцеві податки і збори – джерела доходів місцевих бюджетів. Водночас розподіл фіскальних повноважень центрального рівня

влади за структурою надходжень від загальнодержавних податків суттєво не змінився, тоді як були переглянуті фіскальні повноваження регіонального та місцевого рівнів влади щодо перерозподілу деяких загальнодержавних податків (акцизного податку, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток) між державним та місцевими бюджетами (обласними бюджетами, бюджетами міст обласного значення, бюджетами об'єднаних громад, районними бюджетами, а також сільськими, селищними бюджетами та бюджетами міст районного значення). Тобто за регіональним рівнем влади закріплені податки, правила адміністрування яких визначені на центральному рівні влади [4, с. 53–54].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило встановити особливості податкової автономії місцевих органів влади відповідно до матриці розмежування фіскальних повноважень між рівнями державного управління в Україні, а саме: закріплення фіскально значущих джерел податкових надходжень насамперед за центральним рівнем влади. Своєю чергою, податок на майно для місцевого рівня влади – основна сфера їх фіскальних повноважень. Водночас за регіональним рівнем влади в Україні закріплені

Податкова автономія місцевих органів влади	Установлення податкових ставок і бази оподаткування	Установлення ставки податку та будь-яких податкових пільг без додаткових консультацій із центром
		Визначення ставок оподаткування та корекція фіскальних аспектів після консультацій із центром
	Установлення податкових ставок (консигнаційне оподаткування)	Установлення ставки податку без встановлення центром обмежень щодо її верхньої та нижньої меж
		Установлення ставки податку з урахуванням встановлених центром обмежень щодо її верхньої та нижньої меж
	Установлення бази оподаткування (угода про спільне оподаткування)	Установлення виключно податкових пільг
		Установлення виключно податкових кредитів
		Установлення податкових пільг та податкових кредитів
	Узгоджене встановлення податкових ставок і бази оподаткування	Діють правила розщеплення податку, щодо якого уповноважені органи місцевої влади
		Діють правила розщеплення податку, які можуть змінюватися лише за згодою органів місцевої влади
		Діють правила розщеплення податку, які можуть бути змінені центром в односторонньому порядку, але не частіше, ніж один раз на рік
		Діють правила розщеплення податку, які можуть бути змінені центром в односторонньому порядку
	Відсутні повноваження щодо ставок і бази оподаткування	Установлення центром ставки та бази податку для органів місцевої влади

Рис. 3. Класифікація фіскальних повноважень відповідно до рівня податкової автономії місцевих органів влади

Джерело: складено за [16].

деякі акцизні податки, обмежене використання податку на доходи фізичних осіб, а також загальнодержавних податків, накладених на споживання.

Перспективою подальших досліджень є побудова матриці функціональних повноважень органів місцевого самоврядування різних рівнів, яка демонструватиме необхідність усунення наслідків централізації влади в Україні. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Величко В. О.** Фінансова самостійність органів місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 30. С. 49–61.
- 2. Вусятницька М. П.** Фінансово-правові засади формування фінансової достатності місцевих органів влади. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2012. № 4. С. 125–130.
- 3. Глущенко Ю. А.** Фінансова автономія місцевого самоврядування – запорука стабільності розвитку держави. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_1_27
- 4. Демиденко Л., Наконечна Ю.** Фіскальна децентралізація: німецький досвід та українські реалії. *Вісник Київського*

національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Економіка. 2015. Вип. 2. С. 49–54.

5. Інформація щодо виконання Державного та Зведеного бюджетів України за 2016 рік. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/informatsiia-shchodo-vykonannia-derzhavnoho-ta-zvedenoho-budzheta-ukrainy--za--rik?category=bjudzhet&subcategory=2016>

6. Легкоступ І. І., Зельонка С. В. Фінансова автономія місцевого самоврядування та необхідність її розширення в Україні. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2015. Вип. 730-731. С. 136–140.

7. Носіков Д. М. Система органів, що здійснюють фіскальну функцію держави: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 37 (1). С. 37–42.

8. Підцерковний Б. В. Податкова автономія органів місцевого самоврядування: сутність та стан в Україні. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. № 1 (4). С. 12–16.

9. Прозорість бюджетів регіонів та їхніх регіональних центрів в Україні. URL: <http://budgets.icps.com.ua/>

10. Ровинська К. І. Місцева автономія як загальний принцип організації місцевого самоврядування. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 1. С. 170–176.

11. Статистичний збірник Міністерства фінансів України «Бюджет України – 2014». URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansivukrainy-biudzhet-?category=bjudzhet&subcategory=budget-2014>

12. Статистичний збірник Міністерства фінансів України «Бюджет України – 2015». URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansiv-ukrainy-biudzhet-ukrainy-?category=bjudzhet&subcategory=2015>

13. Теремецький В. І. Правовий вимір фіскальної функції органів місцевого самоврядування. *Право і Безпека*. 2012. № 1. С. 113–118.

14. Шишко О. В. Теоретичні аспекти формування фінансової автономії місцевого самоврядування в сучасних умовах. *Наукові праці НДФІ*. 2015. Вип. 2. С. 70–83.

15. Струк Е. Денежные места. Кто выиграет от фискальной реформы в Украине: интервью с советником министра финансов Украины Ю. Джигиром. *Фокус*. 2015. URL: <https://focus.ua/money/332896/>

16. Blochliger H., Nettley M. Sub-central Tax Autonomy: 2011 Update. *OECD Working Papers on Fiscal Federalism*. 2015. No. 20. URL: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/sub-central-taxautonomy_5js4t79sbshd-en

REFERENCES

Blochliger, H., and Nettley, M. "Sub-central Tax Autonomy: 2011 Update". *OECD Working Papers on Fiscal Federalism*. 2015. http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/sub-central-taxautonomy_5js4t79sbshd-en

Demydenko, L., and Nakonechna, Yu. "Fiskalna detsentralizatsiia: nimetskyi dosvid ta ukraïnski realii" [Fiscal decentralization: the German experience and Ukrainian realities]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. Ser.: Ekonomika, no. 2 (2015): 49-54.

Hlushchenko, Yu. A. "Fiansova avtonomiia mistsevoho samovriaduvannia – zaporuka stabilnosti rozvytku derzhavy" [Financial autonomy of local self-government – the pledge of stability of development of the state]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*. 2013. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_1_27

"Informatsiia shchodo vykonannia Derzhavnoho ta Zvedenoho biudzhetiv Ukrainy za 2016 rik" [Information on the implementation of State and Consolidated budgets of Ukraine for 2016]. <http://www.minfin.gov.ua/news/view/informatsiia-shchodo-vykonannia-derzhavnoho-ta-zvedenoho-biudzhetiv-ukrainy--za--rik?category=bjudzhet&subcategory=2016>

Lehkostup, I. I., and Zelyonka, S. V. "Fiansova avtonomiia mistsevoho samovriaduvannia ta neobkhidnist yii rozshyrennia v Ukraini" [Financial autonomy of local self-government and the necessity of its expansion in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu*, no. 730-731 (2015): 136-140.

Nosikov, D. M. "Systema orhaniv, shcho zdiisniuiut fiskalnu funktsiiu derzhavy: teoretyko-pravovyi aspekt" [The system of bodies exercising fiscal function of the state: theoretical and legal aspect]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 37 (1) (2016): 37-42.

Pidtserkovnyi, B. V. "Podatkova avtonomiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: sutnist ta stan v Ukraini" [Tax autonomy of local governments: nature and the state in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho*, no. 1 (4) (2015): 12-16.

"Prozorst biudzhetiv rehioniv ta yikhnikh rehionalnykh tsentriv v Ukraini" [The transparency of the budgets of the regions and their regional centers in Ukraine]. <http://budgets.icps.com.ua/>

Rovynska, K. I. "Mistseva avtonomiia yak zahalnyi pryntsyp orhanizatsii mistsevoho samovriaduvannia" [Local autonomy as a

General principle of organization of local self-government]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, no. 1 (2013): 170-176.

"Statystychnyi zbirnyk Ministerstva finansiv Ukrainy «Biudzhet Ukrainy – 2014»" [Statistical compendium of the Ministry of Finance "The Budget of Ukraine – 2014"]. <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansivukrainy-biudzhet-?category=bjudzhet&subcategory=budget-2014>

"Statystychnyi zbirnyk Ministerstva finansiv Ukrainy «Biudzhet Ukrainy - 2015»" [Statistical compendium of the Ministry of Finance "The Budget of Ukraine – 2015"]. <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansiv-ukrainy-biudzhet-ukrainy-?category=bjudzhet&subcategory=2015>

Shyshko, O. V. "Teoretychni aspekty formuvannia finansovoi avtonomii mistsevoho samovriaduvannia v suchasnykh umovakh" [Theoretical aspects of formation of financial autonomy of local self-government in modern conditions]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 2 (2015): 70-83.

Struk, Ye. "Denezhnyye mesta. Kto vyigrayet ot fiskalnoy reformy v Ukraine: intervyyu s sovetnikom ministra finansov Ukrainy Yu. Dzhygirom" [The place of money. Who will benefit from fiscal reform in Ukraine: interview with adviser to the Minister of Finance of Ukraine Yuri Gigir]. *Fokus*. 2015. <https://focus.ua/money/332896/>

Teremetskyi, V. I. "Pravovyi vymir fiskalnoi funktsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia" [Legal dimension of fiscal functions of local governments]. *Pravo i Bezpeka*, no. 1 (2012): 113-118.

Vusiatytska, M. P. "Fiansovo-pravovi zasady formuvannia finansovoi dostatnosti mistsevykh orhaniv vlady" [Financial and legal bases of formation of financial sufficiency of local authorities]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, no. 4 (2012): 125-130.

Velychko, V. O. "Fiansova samostiinist orhaniv mistsevoho samovriaduvannia" [Financial autonomy of local governments]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*, no. 30 (2015): 49-61.